

Afturhaldið í „Føroyatíðindi“.

„Argus“ kapitalistar.

Afturhaldið er sjáldan ein samfelld heild. Tað er tað heldur ikki her á landi. Her eins og aðrastaðni greinast tað, og tykist hvør greinin í summum sýttum at toga móti hvørji aðrari, so finst tað aftanfyrri høvudsnevnarin, hvar tað skilnaðurin og meiningagmunurin hvørja. Hesin felagsnevnarin fyrri teim ymsu greinum afturhaldsins er **verjanin av teirri kapitalistisku skipanini**. Tá tað talan er um hogg at hesari skipan, hvørva tviðráttur og ósenja um teir ymsu stýris- og framfarsháttar í afturhaldinum, og er tað bert einans eitt, ið ræður, og tað er, at allir afturhaldsins stríðsgarpar fylkjast at bæsa tað hvernig fíggingd- annum, ið heitir sær at bróta »laburgarðin«, friðhaldið um kapitalistiskipanina.

Sjálvstýrið og sambandið eru greinir í afturhaldinum. Hesar greinir hava nú í eitt stutt mannaminni togast hvør við sínum málagnu, »Tingakrossi« og »Dimmalættingi«. Henda teirra togan hevur tíðum verið harðlig, so harðlig, at ein skuldi valla trúð, at hesir flokkar vóru politiskir bróður og stríðsfelagar fyrri teirra pápa og harra: **verjanin av tí kapitalistiska stýrslagnum**.

Nú, tá ið harrin og pápin stendur fyrri skotum, vaknar teirra tenari- og sonarkensla, og lata teir gamalt vera gloynt, taka hendur saman at berjast við hin »reyða fíggingd«, socialismuna, ið vil taka teirra óidargamla harra, kapitalistiskipanina, av fótum. Til hetta teirra sonarbergt er tað hent at hava eitt særligt málagnu — tað ber so illa til at taka hvønn annan um hálsin í teirra gomlu málagnum. Soleiðis er okkara heiðræða Suðuroyar blað komið til tað »heiðræða« uppgávu hvønn leygardag at bera út »Olgars« hogg móti javnaðarmonnum, arbeidarum og tí minna manninum, ið náttúrliga fylgjast í tí flokki, hvørs høvudsuppgáva er at veita teim fullan og heilan rætt í samfelaginum við at taka fótin undan stórmannaveldinum, teirri kapitalistisku skipanini.

Tað er athugligt at siggja, hvussu sjálvstýris »nevið«, sambands »n-ið«, »Argus« og aðrir bera hvør av øðrum í hoggum móti smámanninum og javnaðarmonnum. Eingin Musolini, Hitler ella amerikanskur røv- aridiktatur hevur sýnt íðnar hug og lyst at binda og busta fíggingd enn hesir huldumenn afturhaldsins.

Viljin er heitur hjá hesum rámu stríðsgarpm, men tað er synd at siga, at evnini standa mál við viljan. Mangt og mikið í teirra orðabraski er beinleiðis stuttligt.

Taka vit t. d. »Argus« grein í »Føroyatíðindi« nr. 13. Innihaldið í hansara »Betragtninger« hóska væl til undirskriftina, tá ið vit leggja eina føroyska merking í hana, so argur, hopleysur og ótámdur í skapi hesin »Argus« er. Vit loyva okkum at taka nokur brot úr hesi grein, ið sýna ta einföldu sjálvgóðsku og ta blindu óðina móti javnaðarmonnum, arbeidarum, smámanninum eins og lærarunum, ið hætta sær at nerta við tær »ukrænkelige Samfunds Støtteri« her til lands.

Sum framhald av greinarinnar innangi, ið er ein dýpur sorg-

arklaga yvir, hvussu ill og heisk korini eru hjá okkara keypmonnum og útgerðarmonnum, hevjað hann í »extasu« í lovpriðan av hesum »uegenyttige Samfundsstøtteri«: »... men det maa siges til Redernes Ros, at de ikke har lagt Hænderne i Skodet og opgivet Ævred. De har taget Stodene som de kom uden at klynke og arbejdet videre med seig Udholdenhed, i Erkendelse af, at en Standsning i Fiskeriet ikke alene vilde være en Ulykke for dem selv, men for hele Landet.« — Eingin »klynken«, men »seig Udholdenhed« rópá harra »Argus«. Okkum tykist ikki at hava høyr annað enn klagar, ankan, »klynken« og neyðarróp til hitt almenna, loyðing og stat, síðan kreppan kom. Tað vóru ikki smápenar, hesir góðu harrar bóðu um, minni enn milliðin dugdi ikki. Og heldur hann fram: »... Under disse Forhold ... maa man forbyeses over den smagløse Maade, hvorpaa enkelte Personer mundtlig og skriftlig agiterer for at saa Splid mellem Arbejdsgivere og Arbejdere.« — At tala fyrri, at arbeidsmaðurin og fiskimaðurin skal krevja sín rætt, taka seg saman og koma sær úr trælahafinum og ómagaskapinum, sum »Argus« gudar hava drigið teir út í, merkir hann og aðrir kapitalistmunnar leigusveinar fyrri »at saa Splide«. Nei, vit leggja ikki so mikið hogg at teim heimligu gudum »Argusar« persónliga. Vit harma teirra vesaldóm, evnaloysi at bjarga sær undan teim útlendsku kapitalisthorrinum, ið ama teir og allar Føroyingar á húsagang. Vit hoggja í ta kapitalistiska stýrslagði, ið hevur borið okkum á avgrundartromina, og vit mega hoggja í ta vesaligu »rollu«, okkara heimligu virkisharrar spela í hondini á teim verunligu kapitalistunum, ið ságu mergin úr okkum øllum her á landi.

»Argus« og allir tit, ið við hond og fót verja óskilið, ið ræður her á landi, eru gift og deyðsormar fyrri fiskimannin, arbeidarin — og allar Føroyingar, tað hava við at knæseta kapitalismunnar valdsrætt borið Føroya fólk so langt út í ófórið, at vit eru verri staddir enn í monopolhaldistíðini, tá ið bert ein brotspartur av fólkinum kundi seta fótin undir egid bórð og stovna heim. Hitt uppvaksandi unga liðið, hvat veit tað sær í lívinum? Er ikki sannleikin tann, at bert ein lítill partur er fíggarliga fútur at seta seg í búg og nora landið? Hvussu látturlig ljóðar ikki í hesum sambandi henda orðgoysan »Argusar«: »... Sandelig ikke Redere og Købmænd, men derimod Fiskere, Skibsførere, Arbejdere og Lærere.« — Der finder vi Kapitalisternes! — Maðurin segði á sinni: »Der skal være Maade med Galskaben.« Men »Argus« og hansara líkar kunna sær ikki hógva, tá ið hoggast skal eftir tí minna manninum. Tað er nú líka gott, teir eru tí so mikið minni munandi í hoggum. Tilfíkur óláta-skapur ger óivað góðan mun í strevinum at vekja ta útarmadu fjöldina til at siggja **úlvín í roðinum** — og at taka sær um reiggj og veiða hann á skónum.

— — —

ÚR SUÐUROY

Hin kapitalistiska »bacillan« hevur forgiftað allan heiminn. Tað er tó eitt gleðiligt tekin, um tað er sum »Argus« grætur yvir, at okkara lærarastandur, ið er komin úr fátækramannaheimum, arbeidara- og fiskimannaheimum, er við at sáða ta liv og heilsugevandi socialistisku »bacilluna« í okkara uppvaksandi ættarliði. Hentari og betri gerung kunnu lærararnir ikki gera. Børnini hava nóg leingi soggid kapitalismunnar gift úr krigsdillubókum og læraranna fúrgadan av menniskjadjórunum á konga- og høvdingapallunum. Og er hin heilagi neistin, frælsis- og rættvísindin fyrri teim veikaru og smáu í samfelaginum einaferð tendraður úr barnum læraranna, kann »Argus« ikki við øllum sínum »insinuationum« og lygnumannsbriksli slökkja hann.

Hjálp til okkara fiskimenn og arbeidarar.

At arbeidararnir í Danmark eru illa staddir er sattu — tess-verri. Men teir sita ikki heilt á berum. Teir eru ikki soleiðis sleptir uppá fjall, sum teir arbeidsleysu arbeidararnir í Føroyum. Teir hava teirra arbeidsloysistudning, og umframt verður av kommunum og stati jattaður stóru peningur til neyðhjálpárbæiði. Hin danski fiskimaðurin situr vist heldur ikki í rúnum korum; tað er gingið aftur á hondini hjá honum við bæði prísi og nøgd — tó man hansara ársforlønasta liggja væl oman fyrri miðalför- lönastuna hjá tí føroyska fiskimanninum. Men hin danski fiskimaðurin er væl organiseraður og stendur sterkur í felagskapinum. Hann er medvitandi um sín rætt í samfelaginum — og hann krevur **sín rætt!** Hansara »klassabroður«, arbeidarin, átti, kravdi og fekk stuðul frá tí almenna, landinum, tá ið hann var í tromum økonomiskum korum — arbeidsloysistudning, neyðhjálpárbæiði o. s. fr. gav hitt almenna — og nú hann er komin eins illa at holdum og arbeidarin, krevur hann sín rætt og fær hann. Staturin veitir honum hin tørvandi stuðul.

Hin føroyski arbeidarin er verri stillaður enn hin danski. Hann er í mongum tilfelli »kronisk« arbeidsleysur. Men hann stendur ikki so væl organiseraður sum hin danski starvsbróðurin. Ístaðin fyrri at velja menn, ið krevja hansara rætt, velur hann menn, ið andrógva hansara krøv og rætt í samfelaginum. Hóast verri stillaður enn hin danski starvsbróðir, reidur hin føroyski arbeidarin ferð eftir ferð soleiðis fyrri sær, at hann framvegis kemur at liggja í teirri somu neyðarleguni. Hann traar eftir hjálp — men, so logið tað ljóðar, kysrar hann burtur hondina, ið vil hjálpa. **Ti** situr hann á berum í dag, **ti** er eingin arbeidsloysistudningur til hansara, hóast hann hevur verið bóðin honum gjøgnum Føroya loyting, **ti** saknar hann neyðhjálpárbæiði, **ti** eru hansara ellisdagar svangir og trongir.

Eisini víðvíkjandi korunum á sjónum, er hin føroyski fiskimaðurin verri og veikari skipaður enn hin danski fiskimaðurin. Ársvinnan er minni her enn har niðri. Teir menn, ið hann velur til at varðveita kor sínir her heima, siga, at hvør má sæta sær, og at best man vera sum er. Kreppa má vera kreppa. Fiskimaðurin má sjálvur greiða hana sum best. Landið kann einki vága, einki offra fyrri at tryggja fiskimanninum so fræg kor, at hann kann liva.

Sum maður reidur, so liggur hann. Fiskimennirnir í Føroyum hava valt sær álítmenn — teir eru fleirtalið og eru teir, ið við stemmunum sínum avgera lagu sína. Teir sita illa, hava ov lítið, koma longri og longri niður. Sjálvandi biðja og tráa teir eftir hjálp — og so er sannleikin, at teir við sínum álítmennum, sjálvstýrsmönnum og sambandsmonnum, hava niðurstemmað ta eftirtráðu hjálp: **Tá ið javnaðarmenn á Føroya loyting settu uppskot um, at loytingið skuldi tryggja fiskimonnum ein minsta prís, ið við miðal fiskanøgd kundi givið so frætt, at livið kundi byggjast igjøgnum, stemmaðu teirra álítmenn, t. v. s. teir sjálvir, uppskotið niður. Tá ið javnaðarmenn settu uppskot um, at Føroya loyting skuldi taka útgerðina saman við skiparum og fiskarum, so fiskimaðurin kundi fáa vørur sínar biltagst og fyrri fiskin tað, ið hann veranliga átti, tað stemmaðu teir av fiskimonnum valdu álítmenn eisini tað niður.**

Við øllum hesum syndarligu royndum av arbeidaranna og fiskimanna »sociala forståelse« í huga, er tað ikki loðið, at minsterið sigur, tá ið talan er um sociala neyðhjálp til Føroyingar, at tað má hava vissu fyrri, at Føroyingar ikki blaka tí tá vælmeintu hjálpa aftur í andlitið teir teir hava gjørt, tá ið talan hevur verið um fasta árliga sociala forsoyrg við statshjálp. Her kann minnast á ellisrættulógina, avlamslógina, arbeidsloysistudningslógina v. lí. ið allar eru køvðar á tingi. Kripilin av ellisrættulóg, ið tingið víðtók, rokna vit ikki við. Ein og hvør hugsandi maður dugir at skilja hesa stóðu ríkistýrisins. Men hóast so kann sigast og so er, halda vit, at ríkisstjórnin, ið sjálvandi veit, at fiskimaðurin handlar í blindum, tá ið hann hevur valt afturhaldsmenn til álítmenn og at hann er meir treingjandi í Føroyum enn í Danmark, kortini skuldi tíkið hin føroyska fiskimannin við alt fyrri eitt, og ikki biðað eftir umsóknum frá loytingi, fiskimannafelagi og øðrum »institutionum« her heima tí tað er so rætt sum tað er sagt, at skjót hjálp er dupult hjálp, meðan sein hjálp oftani er eingin hjálp, ella ov sein hjálp. Og her á landi torvar skjóthjálpin harðliga.

At ríkisstjórnin eisini tekur hin føroyska fiskimannin við, tá ið fiskimenn og loyting bera fram ynski um neyðhjálpárbæiðing, ívast vit ikki í — men tað botir einki um »Smalhalse« við fiskimannabroðið 1933; og okkara uppgáva er ikki at gera tað í morgin, ið kann gerast í dag.

Sunnanmaður.

Tíðindi.

4.—3.—33.

Skipini.

Suðuri í Vági:

Mási 19.000, Sjóborg 25.000, (360 skp.) Maretaine 23.000, Norðarið 23.000, Havgásin 18.000. Sprytíð og forstevnið brotið Fiskiskapurin hjá hesum skipi hevur verið forðaður av »span-sku« umborð.

Tvøroyri:

Frida 23.500, Drelnes 15.500, Guðrun Zoëga 21.000 (fjarrit sunnudagin 4. í h.). Riddarin 20.000, Hanna 23.000, farið av stað aftur. Agnas Louise 18.000, farið av stað aftur. Sjænna 22.000, farið av stað aftur. Falkurin 18.000, (fjarrit) ásigldur av trolara, men vónandi ikki stóru skaði.

5.—3.—33.

Jubilæum.

Hin 1. april — næst seinasta leygardag — vóru øll floggi í Vági og Porkeri — helst aðra staðni eisini — á stong. Øll vildu heiðra Jøen Pauli Vilhelm og hustru á teirra mikla háttfærdegi.

Hon fylti 50 ár sama dag, sum maðurin hevur gingið við posti í 30 ár. Tey fyrstu fimm árin gekk hann bert til Sunnabiar og bygdirnar har um leið. Tá gekk ein annar norður eftir; men fimm ár seinri fór Jøen Pauli at ganga norður eftir eisini. Síðan tá hevur hann verið við posti fyra ferðir um vikuna í gðum og í ringum veðri.

Jøen Pauli Vilhelm — kallaður Jøhn — er ein dæmligur og frýntligur maður. Hann kennir øll og øll kenna hann. Hann er vinur við øll — og óvinur við ongan. Fegin vil hann fortelja nýtt og eisini frætta; men hann hoyrir tverri næstan einki. Tá tá spyr hann, hví hann er so deyvur, peikar hann allíð niðan á fjøllini. Haruppi hevur stormurin og kavarokið beint fyrri øllum, sum eitur »trommuhinde« og tilfíkur. Tað skal sterkari slag enn so til at halda fmóti ódnarveðrinum.

Vit vilja við hesum orðum takka harra Jøen Pauli Vilhelm fyrri sít stovr í øll hesi ár. Tað kann væl vera, at motorbátur og bilur verða settir í hansara stað, tá ið hann ikki orkar at ganga; men neyvan verður starvið betri roktað enn av J. P. Vilhelm.

Og um so er, at motorbátur og bil kunna vera meira tíðarhóskandi enn ein maður við einum postposa á bakinum, so verður okkara gamli postmaður saknaður; tí, sum sagt, hann er vinur við øll.

Vit ynska honum eyddnu í framtíðini.

Porkeningar.

Biligt kjot.

Til ísvirki kom um daginur hópur av kjoti, fráliga gott oksakjot og kálvakjot.

Kálvakjotið kostaði um 18—20 oyru pundið, oksakjotið um 30 oyru, meðan tað samstundis aðrastaðni her seltist fyrri 80 oyru pundið. Slíkt kunna vit siga er munur sum dugur. Kann ísvirki framvegis selja fólkinum kjot fyrri 20—30 oyru pundið, ger tað eina góða gerð fyrri smámannin, ið annars hevur noyðst at keypt kjotið til okursprísir her á staðnum.

Ansvarhavandi blaðstýrari fyrri Suðuroyar-síðuna: P. M. DAM